

STRUČNI ČLANAK

UDK: 351.74:796.012
Primljeno: veljača 2009.

GORAN RIBIČIĆ*, PETAR VIDIĆ**

Fizički napadi na policijske službenike

Sažetak

U članku se prikazuje sažetak višegodišnjeg istraživanja u području Taktike policijskog postupanja, u odnosu na postupanje policijskih službenika u situacijama verbalnog, a zatim fizičkog napada. Cilj istraživanja je bio utvrditi važnost i značaj psihofizičke sposobnosti i znanje određenih vještina (verbalna komunikacija, samoobrana, zahvati za privođenje, vještine korištenja službene palice, lisica i vatrenog oružja) policijskih službenika u obnašanju službenih zadaća i rješavanju raznih problema u različitim situacijama. Analizom službenih statističkih podataka o broju uporabe sredstava prisile u razdoblju od 10 godina ostvareni su ciljevi rada. Dobiveni rezultati na ovom uzorku pokazali su kako policijski službenici nemaju dovoljno znanja i sposobnosti za rješavanje problema u situacijama fizičkog napada. Prikupljeni statistički podaci upozoravaju kako su policijski službenici u više slučajeva netaktički postupali, pa su zbog toga bili tjelesno povrijeđeni, a da pritom nisu riješili određeni problem. Bitno je naglasiti važnost pravilnoga taktičkog i metodičkog postupanja policijskog službenika gdje se ističe nužnost kvalitetne primjene uputa, upozorenja i zapovijedi prije uporabe sredstava prisile i za vrijeme uporabe. Trenutno stanje uvježbanosti policijskih službenika i stanje opreme ne zadovoljavaju standarde sigurne izvedbe uporabe sredstava prisile što uzrokuje smanjenje učinkovitosti i visoki postotak ozlijeđenih policijskih službenika.

Ključne riječi: *policijski službenik, fizički napad, sredstva prisile, napad na policijskog službenika, opća tjelesna priprema policijskog službenika, specijalna tjelesna priprema policijskog službenika.*

* mr. Goran Ribičić, viši predavač na Visokoj policijskoj školi MUP-a RH, Zagreb.

** Peter Vidić, kriminalist, PU osječko-baranjska, PP Đakovo.

UVOD

U obavljanju policijskih poslova policijski službenik primjenjuje policijske ovlasti, a jedna od onih kojima se najviše zadire u Ustavom zajamčena prava i slobode čovjeka je ovlast uporabe sredstava prisile.

Sukladno općoj kategorizaciji statističkih podataka ustrojenoj na razini Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske (MUP RH), pa tako i svake policijske uprave, vode se dvije zasebne evidencije koje odvajaju uporabe sredstava prisile od napada na policijske službenike.

S obzirom na konstantno povećanje broja uporabe sredstava prisile pojavljuje se potreba da policijski službenici budu što bolje osposobljeni za njihovu primjenu, tj. da što bolje od sebe ili drugih osoba odbiju protupravne napade. Naime, napadači najčešće ne biraju sredstvo ili metode napada, a česta su im meta policijski službenici. U ovom radu su prikazani podaci koji su praćeni u desetogodišnjem razdoblju (1996.-2005.) na području Policijske uprave zagrebačke.

Prilikom napada na policijske službenike statistički pokazatelji MUP-a RH govore kako je omjer tjelesno ozlijeđenih policijskih službenika i njihovih napadača oko 67%:33%, a omjer teško tjelesno ozlijeđenih iznosi oko 64%:36%.

Prilikom napada na policijske službenike na razini MUP-a RH u razdoblju od 1996. do 2005. godine smrtno je stradalo 7 policijskih službenika i 9 napadača, a prilikom uporaba sredstava prisile smrtno je stradalo 15 napadača. (Prema IS MUP-a RH; omjer u postotcima je izračunat i zaokružen na cijele postotne brojeve.)

Zbog sprječavanja ozljeđivanja policijskih službenika, a time i njihovog daljnjeg obnašanja službenih zadaća, pitanje opće i specijalne tjelesne pripremljenosti policijskih službenika je neizbježno. Na to nam ukazuje analiza prikupljenih podataka i podaci o njihovoj godišnjoj ocjeni iz provjere opće i specijalne pripremljenosti.

1. CILJ, PREDMET I ZADAĆE RADA

Cilj rada je ukazati na važnost i značaj opće i specijalne tjelesne pripremljenosti policijskih službenika pri čemu je posebna pozornost posvećena napadima na policijske službenike, tj. na odbijanja neposrednog fizičkog napada, svladavanje pasivnog i aktivnog otpora osobe koja se oglašuje na zapovijedi policijskog službenika.

Predmet i zadaće ovog rada su: prikazati statističke podatke vezane za ukupni kriminalitet, prikazati statističke podatke vezane za napade na policijske službenike, pojasniti razliku između opće i specijalne tjelesne pripreme, učiniti uvid u trenutno stanje opće i specijalne tjelesne pripremljenosti djelatnika Policijske uprave zagrebačke, te pojasniti gradaciju korištene sile radi uspostave kontrole nad osobom koja je ostvarila fizički napad.

2. OPĆE STANJE SIGURNOSTI U POLICIJSKOJ UPRAVI ZAGREBAČKOJ U RAZDOBLJU OD 1996. DO 2005. GODINE

U razdoblju od 1996. do 2005. godine zabilježeno je ukupno 224 587 počinjenih kaznenih djela. Broj prijavljenih kaznenih djela od 1996. do 2004. godine bilježi stalan porast, s

18 168 na 28 388, s time da ubrzano raste od 1999. do 2004. godine, nakon čega se bilježi pad na 24 236 djela u 2005. godini.

Prema pojavnim oblicima kriminaliteta kaznena djela su razvrstana po cjelinama na opći, gospodarski i organizirani kriminalitet, te kriminalitet od posebnog sigurnosnog značaja, zatim kaznena djela u javnom prometu i kaznena djela zloporabe opojnih droga.

U strukturi kriminaliteta najveći dio ukupno počinjenih kaznenih djela otpada na opći kriminalitet koji od 1996. godine, kada je imao udio u ukupnom kriminalitetu 53,41%, konstantno raste, tako da nakon naglog porasta u 2001. godini sa 65,94% na 81,40%, čini preko 83% ukupnog kriminaliteta Policijske uprave zagrebačke.

Kaznena djela zloporabe opojnih droga također bilježe porast, koji je najizraženiji u razdoblju od 1996. do 2001. godine (s 395 na 2 245). Godine 2005. bilo je 2 011 djela.

Najupečatljiviji je pad evidentiranih kaznenih djela organiziranog kriminaliteta s 3 192 u 1996. na 2 424 u 2000. godini, da bi u 2001. godini broj djela iznosio 227, otkad se kreće između 223 i 403 evidentirana djela godišnje.

Kaznena djela gospodarskog kriminaliteta također bilježe značajan pad u promatranom razdoblju. Od 1996. do 1999. bilježi se rast prijavljenih kaznenih djela s 2 564 na 3 094, nakon čega pad na 1 048 u 2002. godini, da bi u 2005. taj broj iznosio 1 140 djela.

U promatranom razdoblju kaznena djela u prometu, nakon naglog pada s 2 297 u 1996., tj. 2 272 u 1997. na 691 u 1998. godini i dalje stagniraju pa iznose oko 500 djela godišnje.

Bitno je istaknuti kaznena djela koja bilježe porast (značajniji u razdoblju od 2000. do 2005. godine) poput razbojništva (od 389 do 947), prijetnji (od 98 do 392), zapuštanja i zlostavljanja djeteta ili maloljetnika (od 192 do 319), te nasilničkog ponašanja u obitelji (evidentira se od 2001. godine i bilježi porast s 39 na 343 djela – izvješća o općem stanju sigurnosti na području Policijske uprave zagrebačke za svaku godinu).

3. NAPADI NA POLICIJSKE SLUŽBENIKE

Fizički napadi na policijske službenike (koji spadaju u opći kriminalitet) bitno se razlikuju od uporaba sredstava prisile jer je policijski službenik napadnut od strane osobe – prijestupnika. Ako se tehnikama samoobrane policijski službenik obrani od napada tada uporabom sredstava prisile svladava napadača. Kod obrane od fizičkog napada zabilježen je i znatno veći broj zadobivenih tjelesnih povreda kod policijskih službenika, nego kod uporaba sredstava prisile.

Napadi na policijske službenike	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	Ukupno
Napadnut jedan polic. službenik	52	46	40	32	45	19	34	52	43	52	415
Napadnuta dva polic. službenika	30	18	23	21	21	14	10	24	19	24	204
Napadnuto više polic. službenika	8	3	7	8	5	2	5	5	7	7	57
Ukupno napada	90	67	70	61	71	35	49	81	69	83	676

Tablica 1: Napadi na policijske službenike PU zagrebačke u razdoblju od 1996. do 2005.

Iz tablice 1 vidljivo je da su policijski službenici Policijske uprave zagrebačke u promatranom razdoblju napadnuti 676 puta (166 puta u zatvorenom i 510 na otvorenom prostoru). Najčešće je napad počinjen na jednog policijskog službenika u 415 slučajeva ili 61,39%. Od navedenog broja, 99 ili 23,86% napada se dogodilo u zatvorenom, a 316 ili 76,14%, na otvorenom prostoru. Dva policijska službenika napadnuta su u 204 slučajeva, odnosno u 30,18% slučajeva. Od navedenog broja napada 50 ili 24,51% ih se dogodilo u zatvorenom, a 154 ili 75,49% na otvorenom prostoru. Više je policijskih službenika u promatranom razdoblju napadnuto u 57 slučajeva ili 8,43%. Od navedenog broja napada 17 ili 29,83% desilo ih se u zatvorenom, a 40 ili 70,17% na otvorenom prostoru.

Za razliku od uporabe sredstava prisile koja bilježi stalan i konstantan porast, broj napada na policijske službenike u navedenom razdoblju varira između 35 i 90, s godišnjim prosjekom od 68 napada na policijske službenike.¹

Razlog napada	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	Ukupno
Održavanje i uspostava javnog reda i mira	38	24	18	17	16	11	14	21	15	18	192
Kod provjere identiteta	17	18	21	18	17	11	9	16	15	27	169
Kod privođenja	7	2	3	4	7	1	0	5	9	5	43
Nadzor i upravljanje prometom	6	3	4	3	7	5	5	8	12	11	64
Izvan službe (napadač zna za policijskog službenika)	5	3	5	2	1	1	3	3	1	6	30
Pri uhićenju	4	4	3	1	3	1	1	6	4	6	33
Kod osiguranja	3	3	3	4	5	1	4	4	1	0	28
Prilikom asistencije	2	2	3	5	1	1	3	4	1	2	24
Bez povoda	3	4	5	1	6	3	6	5	4	4	41
Kod zadržavanja i preprate	0	1	2	1	1	0	2	1	2	0	10
Pri nadzoru državne granice	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2
Ostalo	5	3	3	5	7	0	2	8	4	3	40
Ukupno	90	67	70	61	71	35	49	81	69	83	676

Tablica 2: Napadi na policijske službenike PU zagrebačke prilikom obnašanja različitih zadaća

¹ Izvješća o općem stanju sigurnosti na području Policijske uprave zagrebačke za svaku godinu.

Iz tablice 2 uočljivo je kako su na području Policijske uprave zagrebačke, prilikom obnašanja različitih zadaća, policijski službenici fizički napadnuti 676 puta. Razlozi tih napada su sljedeći: održavanje i uspostava javnog reda i mira (192 ili 28,4%, što je oko 19 godišnje); provjera identiteta (169 ili 25% napada, što je oko 17 godišnje); nadzor i upravljanje prometom (64 ili 9,47% napada, što je oko 6 godišnje); privođenje po zakonskoj osnovi (43 ili 6,36% napada, što je oko 4 godišnje); bez ikakvog posebnog povoda (41 ili 6,07% napada, što je oko 4 godišnje); uhićenje (33 ili 4,88% napada, što je oko 3 godišnje); izvan službe (30 ili 4,44% napada, što je oko 3 godišnje); osiguranje (28 ili 4,14% napada, što je oko 3 godišnje); pružanje asistencije (24 ili 3,55% napada, što je oko 2 napada godišnje).

Iz navedenog je vidljivo da su najčešći poslovi prilikom kojih su policijski službenici napadnuti u promatranom razdoblju na području Policijske uprave zagrebačke održavanje i uspostava narušenog javnog reda i mira, u 28,4% slučajeva. Pretpostavka je da se odredbe o javnom redu i miru primjenjuju u noćnim satima, a tom prilikom su prijestupnici često pod utjecajem alkohola ili drugih stimulansa (droga) pa zbog toga češće verbalno i fizički napadaju policijske službenike.

Druga zadaća prilikom koje se dešavaju napadi na policijske službenike je provjera identiteta osobe. Možemo pretpostaviti da postupak provjere identiteta izaziva nelagodu osobi kojoj se identitet provjerava. Uz to, mogući razlog je nedovoljno taktički pripremljeno postupanje policijskih službenika (ne održavaju sigurnosni razmak i ne prate pozorno osobu kojoj provjeravaju identitet).

Možemo pretpostaviti da je, uzrok napada na policijske službenike i u javnim medijima koji utječu na građane prezentirajući im nasilni kriminal, zbog kojeg dobivaju predodžbu da je kriminalitet puno brojniji i brutalniji, nego što to uistinu jest.

Sredstvo napada	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	Ukupno
Tjelesna snaga	73	56	51	47	65	29	44	71	56	70	562
Hladno oružje	9	6	7	6	4	5	4	5	9	10	65
Vatreno oružje	8	4	9	8	1	1	1	5	4	2	43
Kemijsko oružje	0	1	3	0	1	0	0	0	0	1	6
Ukupno	90	67	70	61	71	35	49	81	69	83	676

Tablica 3: Sredstva napada na policijske službenike PU zagrebačke

Najčešće sredstvo napada na policijske službenike je tjelesna snaga u 562 ili 83,14% slučajeva (u zatvorenom 141, te otvorenom prostoru 421 slučajeva). Hladno oružje je korišteno u 65 ili 9,62% slučajeva (zatvoreni 12, te otvoreni prostor 53). Napad na policijske službenike vatrenim oružjem je počinjen u ukupno 43 ili 6,36% slučajeva (zatvoreni 13, te otvoreni prostor 30 slučajeva).

	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	Ukupno
Ukupno napada na polic. službenike	90	67	70	61	71	35	49	81	69	83	676
Broj uporaba sred. prisile	69	50	47	45	51	25	35	67	51	73	513
Nad koliko osoba	98	56	52	246	67	39	52	78	57	102	847
Tjelesna snaga	49	35	31	25	31	14	16	39	39	51	330
Palica	4	2	2	2	2	2	1	5	0	1	21
Vatreno oružje	2	2	1	1	1	0	0	0	0	1	8
Ostalo	14	11	13	17	17	9	18	23	12	20	154

Tablica 4: Uporaba sredstava prisile prilikom napada na policijske službenike PU zagrebačke

Prilikom 676 napada u promatranom razdoblju policijski su službenici uporabili sredstva prisile pri 513 napada ili u 75,89% slučajeva (u zatvorenom 135 ili u 81,33% slučajeva, na otvorenom prostoru 378 ili u 74,12% slučajeva).

Sredstva prisile su uporabljena nad 847 napadača na policijske službenike (zatvoreni 169 ili 19,95%, otvoreni prostor 678 ili 80,05%).

Najčešće primijenjeno sredstvo prisile pri odbijanju napada bila je tjelesna snaga, u 330 ili 64,33% slučajeva (u zatvorenom 87, na otvorenom prostoru 243 slučajeva).

Palica je uporabljena u 21 slučaju pri odbijanju napada ili u 4,09% slučajeva (u zatvorenom prostoru 9, na otvorenom prostoru 12 slučajeva). Policijski službenici su pri odbijanju napada uporabili vatreno oružje u 8, odnosno u 1,56% slučajeva (u zatvorenom prostoru 1, na otvorenom prostoru 7 slučajeva).

Kada se usporede sredstva napada i uporabljena sredstva prisile, uočava se da su policijski službenici na 562 napada tjelesnom snagom uzvratili tjelesnom snagom ili palicom 351 puta kao sredstvom prisile. Na 43 napada vatrenim oružjem uporabili su vatreno oružje u 8 slučajeva.

Možemo pretpostaviti da policijski službenici nisu dovoljno psihofizički pripremljeni za obavljanje poslova iz svoje nadležnosti upravo zbog činjenice da u većini slučajeva nisu uspjeli adekvatno reagirati, tj. nisu uspjeli uzvratiti na protupravne napade.

Broj ozlijeđenih polic. službenika	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	Ukupno
Lake tjelesne ozljede	77	48	54	38	66	31	32	62	47	53	508
Teške tjelesne ozljede	7	2	6	4	2	1	1	0	0	1	24
Smrtna posljedica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Ukupno	84	50	60	42	68	32	33	62	47	55	533

Tablica 5: Broj ozlijeđenih policijskih službenika prilikom napada u PU zagrebačkoj

Broj ozlijeđenih građana	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	Ukupno
Lake tjelesne ozljede	32	22	27	20	38	16	20	37	21	42	275
Teške tjelesne ozljede	3	1	1	0	0	2	1	2	0	3	13
Smrtna posljedica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno	35	23	28	20	38	18	21	39	21	45	288

Tablica 6: Broj ozlijeđenih građana prilikom napada na policijske službenike u PU zagrebačkoj

Uvidom u tablice 5 i 6 u promatranom razdoblju na području Policijske uprave zagrebačke, pri napadima na policijske službenike lakše je tjelesno ozlijeđeno 508 policijskih službenika (143 u zatvorenom i 365 na otvorenom prostoru) i 275 napadača (68 u zatvorenom i 207 na otvorenom prostoru). Omjer policijskih službenika i napadača s lakim tjelesnim ozljedama je 1:0,54 ili 64,88%:35,12%. Teško su tjelesno ozlijeđeno prilikom napada bila 24 policijska službenika (od čega 7 u zatvorenom i 17 na otvorenom prostoru), te 13 napadača (1 u zatvorenom i 12 na otvorenom prostoru). Omjer policijskih službenika i građana s teškim tjelesnim ozljedama iznosi 1:0,54 ili 64,87%:35,13%.

Prilikom napada 2005. godine smrtno je stradao jedan policijski službenik na otvorenom prostoru.

Navedeni podatci dovoljno govore o razini opće i specijalne tjelesne pripreme, te o taktičkoj i metodičkoj pripremi policijskih službenika.

4. OPĆA TJELESNA PRIPREMA

Opća tjelesna priprema usmjerena je na razvoj i održavanje motoričkih sposobnosti organizma definiranih kroz snagu, brzinu, izdržljivost, fleksibilnost, koordinaciju, agilnost, ravnotežu i preciznost. Usmjerena je na poboljšanje funkcioniranja i podizanje učinkovitosti čitavog organizma, te na povećanje primarne jakosti, brzine, izdržljivosti i fleksibilnosti. Treningom kojim se podiže opća tjelesna pripremljenost mora se osigurati odgovarajuća jakost navedenih dijelova tijela kako bi se izbjeglo ozljeđivanje prilikom uporaba sredstava prisile, tj. prilikom odbijanja napada od sebe ili druge osobe.

O trenutnom stanju tjelesne osposobljenosti djelatnika Policijske uprave zagrebačke dovoljno govore činjenice:

- 2004. godine, od 2 085 policijskih službenika koji podliježu provjeri opće tjelesne pripremljenosti, pristupilo joj je 1 471, odnosno 70,55% službenika, a ostvarili su prosječnu ocjenu 3,9
- 2005. godine, došlo do negativnog trenda, od 2 263 policijska službenika koji podliježu provjeri opće tjelesne pripremljenosti pristupilo je 1 178, odnosno 52,06%, a ostvarili su prosječnu ocjenu 2,6
- 2006. godine, iako se ponovo povećao broj policijskih službenika koji podliježu provjeri (2 350 službenika), pristupa joj samo 814 ili 34,64% službenika te ostvaruju prosječnu ocjenu 2,9.

Kada se pogledaju norme iz priloga onda stanje postaje jasnije, a treba naglasiti i da su navedene prosječne ocjene postigli policijski službenici koji su pristupili provjeri opće tjelesne spremne, dok je ostatak službenika ocijenjen negativno zbog nedolaska na provjeru, a ocjene ne ulaze u izračunati prosjek. Naime, kada se dodaju negativne ocjene osoba koje nisu pristupile provjeri iz opće tjelesne pripreme, prosječne ocjene su znatno niže:

- 2004. godine – 3,1
- 2005. godine – 1,8
- 2006. godine – 1,7.

Činjenica je da su mnogi policijski službenici podcijenili i olako shvatili važnost testiranja opće tjelesne pripreme te nisu pristupili provjeri ili nekoj od predviđenih disciplina (najčešće trčanju), te su zbog toga negativno ocijenjeni.

5. SPECIJALNA TJELESNA PRIPREMA

Pod specijalnom tjelesnom pripremom razumijeva se poznavanje posebnih vještina karakterističnih za određenu sportsku disciplinu. U policiji specijalna tjelesna priprema podrazumijeva poznavanje borilačkih vještina i zahvata za napad ili obranu, kako bi se svladao otpor osobe kada su ispunjeni zakonski uvjeti za uporabu sredstava prisile nad njom. Dobra opća, a zatim i specijalna tjelesna priprema neprocjenjiva je za sigurno ostvarivanje policijskih zadaća. Da je specijalna tjelesna priprema izrazito bitna govore i podatci o broju ozlijeđenih policijskih službenika i broju ozlijeđenih građana prilikom uporaba sredstava prisile i prilikom napada na policijske službenike (prikazani u ovom radu).

Točan uvid u trenutno stanje specijalne tjelesne pripremljenosti djelatnika Policijske uprave zagrebačke ne može se utvrditi jer se evidencija ne vodi. Iz zapisa koji su od 2001. do 2003. godine vodili instruktori dobiveni su sljedeći podatci:

- 2001. godine je održano 8 seminara na koje je pozvano ukupno 704 policijska službenika, a pristupilo ih je 388 (55,11%). Seminar nisu završila 52 polaznika (13,4%), a ocijenjenih 336 polaznika je postiglo prosječnu ocjenu 3,23
- 2002. godine na 8 seminara je pozvano ukupno 762 policijska službenika, 355 polaznika (46,59%) se odazvalo, seminar nije završio 51 polaznik (14,37%) a prosječna ocjena 304 polaznika bila je 3,55
- za 2003. godinu postoje podatci za prva 3 seminara na koje je pozvano ukupno 288 policijskih službenika od kojih je pristupilo 201 polaznik (69,79%). Seminar nije završilo 18 polaznika (8,96%), a ocijenjenih 183 polaznika postiglo je prosječnu ocjenu 3,38.

Navedeni prosjek ocjena iz specijalne tjelesne pripreme i nije tako loš, no treba naglasiti da su te ocjene postignute nakon tro tjednog usavršavanja tehnika samoobrane i napada uz vodstvo instruktora, te da svaka vještina ako se ne uvježbava i ne obavlja automatizirano s vremenom postaje neuporabljiva. Bitno je istaknuti da u navedenom prosjeku nisu uračunate negativne ocjene policijskih službenika koji seminar nisu završili (velika većina neopravdano, što je oko 10% negativnih ocjena koje nisu ušle u prosjek). Naime, kada se dodaju negativne ocjene osoba koje su odustale od seminara, prosjek ocjena je znatno lošiji. Također je bitno istaknuti da se na seminare obično šalju mlađi policijski službenici i oni koji se dobrovoljno javljaju gotovo svake godine, čime se dovodi

u pitanje reprezentativnost uzorka. Nadalje, treba naglasiti da seminaru specijalne tjelesne pripreme pojedini policijski službenici godinama nisu pristupili. Za takvo neravnomjerno pristupanje djelomično su krivi i rukovoditelji ustrojstvenih jedinica koji dopuštaju da im djelatnici godinama ne idu na seminar dok pojedine puštaju ili šalju gotovo svake godine.

6. ZAKLJUČAK

Opće stanje sigurnosti u Policijskoj upravi zagrebačkoj obilježeno je konstantnim povećanjem prijavljenih kaznenih djela. Utjecaj na opće stanje sigurnosti ima broj zaposlenih policijskih službenika koji je, u promatranom razdoblju, podjednak, čak i blago smanjen, dok je broj pruženih intervencija i asistencija udvostručen.

Opći kriminalitet je u promatranom razdoblju zabilježio dvostruko povećanje broja prijavljenih kaznenih djela, čime je svoj udio u ukupnom kriminalitetu povećao s 53% na preko 83%, a broj kaznenih djela protiv imovine konstantno čini preko 80% djela općeg kriminaliteta.

Uz kaznena djela općeg kriminaliteta konstantan porast bilježe i prijavljena kaznena djela zloporabe droga, dok pad prijavljenih kaznenih djela bilježi organizirani i gospodarski kriminalitet.

Najzastupljeniji razlozi za uporabu sredstava prisile u promatranom razdoblju bili su privođenje po zakonskoj osnovi i svladavanje otpora (25%), a razlozi koji slijede su sprječavanje bijega osobe (14%) te odbijanje neposrednog fizičkog napada (11%).

Najčešći poslovi prilikom kojih su policijski službenici napadnuti su održavanje i uspostava narušenoga javnog reda i mira (28%), provjera identiteta (25%) te nadzor i upravljanje prometom (9%).

Statistički podaci ozlijeđenih policijskih službenika prilikom uporabe sredstava prisile i odbijanja napada navode na zaključak kako policijski službenici nisu dovoljno pripremljeni za uporabu sredstava prisile i za odbijanje neposrednoga fizičkog napada.

Osim što ne poznaju dobro pravilnu izvedbu zahvata za svladavanje otpora osobe, poteškoće nastaju i prilikom pisanja izvješća o uporabi sredstava prisile koje znatno utječe na ocjenu opravdanosti uporabe sredstava prisile.

Bitno je naglasiti važnost pravilnog taktičkog i metodičkog postupanja policijskog službenika gdje se ističe nužnost kvalitetne primjene uputa, upozorenja i zapovijedi prije uporabe sredstava prisile i za vrijeme uporabe.

Važnost opće i specijalne tjelesne pripreme još više dolazi do izražaja prilikom postupanja kriminalističkih službenika jer prije poduzimanja službenih radnji, prijestupnika moraju upoznati sa svojim statusom. Otežavajuća im je okolnost što, za razliku od policijskih službenika temeljne policije, rjeđe pristupaju seminarima iz specijalne tjelesne pripreme, a uporabe sredstava prisile koje imaju najčešće se događaju prilikom uhićenja osoba. Iako većinu uporaba sredstava prisile imaju djelatnici temeljne policije jer sudjeluju u više intervencija, kriminalistički službenici većinu postupanja imaju prema počiniteljima kaznenih djela koji imaju veći motiv izbjeći pravne posljedice svojih djela pa češće pružaju otpor koji je intenzivniji od otpora počinitelja prekršaja.

S obzirom na navedeno potrebno je pojačano raditi na kondicijskoj pripremi i usavršavanju borilačkih vještina radi smanjenja broja ozlijeđenih policijskih službenika prilikom napada na njih. Također, potrebno je provoditi i situacijske vježbe kao preslike mogućih policijskih intervencija.

Velika je cijena trenutne nebrige za opću i specijalnu tjelesnu pripremu koja se očituje u podjednakom broju ozlijeđenih policijskih službenika i prijestupnika prilikom uporabe sredstava prisile, dok je prilikom napada na policijske službenike situacija puno gora. Ministarstvo time gubi na učinkovitosti jer policijski službenici zbog ozljeda koriste bolovanje, čime se smanjuje broj raspoloživih djelatnika za obavljanje policijskih poslova. Policijski službenik u svakodnevnom obavljanju službenih zadaća mora biti psihofizički spreman uporabiti sredstva prisile kako bi svladao počinitelja kaznenog djela ili prekršaja. Trenutno stanje uvježbanosti policijskih službenika i stanje opreme ne zadovoljavaju standarde sigurne izvedbe uporabe sredstava prisile što uzrokuje smanjenje učinkovitosti i visoki postotak ozlijeđenih policijskih službenika. Cilj MUP-a RH, kao poslodavca, i svih policijskih službenika trebao bi biti podizanje razine učinkovitosti što bi moglo utjecati na smanjenje ukupnog kriminaliteta.

LITERATURA

1. Alderson, J. (1995). *Ljudska prava i policija*. Rijeka: Naklada Hrvatski kulturni dom Rijeka.
2. Geller, W. (1985). *Ograničenje policijskih službenika u pogledu upotrebe smrtonosnog oružja: Slijedeći korak u istraživanju upotrebe oružja od strane policije*. Izbor, 4.
3. *Kazneni zakon*. NN 110/97., 50/00., 129/00., 51/01. Zagreb: Narodne novine.
4. ICITAP (International Criminal Investigative Training Assistance Program). *Program tečaja za instruktore za uporabu sile srednje jakosti*. Ministarstvo pravosuđa SAD-a.
5. *Izvešće o općem stanju sigurnosti na području Policijske uprave zagrebačke za 1996., 1997., 1998., 1999., 2000., 2001., 2002., 2003., 2004., te 2005. godinu*. Policijska uprava zagrebačka, Ured načelnika.
6. Kovalčik, V. (2006). *Uporaba tjelesne snage kao sredstva prisile u PU primorsko-goranskoj u razdoblju od 1996. do 2005. godine*. Diplomski rad. Zagreb: Policijska akademija, Visoka policijska škola.
7. Marić, H. (2005). *Neke tehnike obrane i vezivanja kod napada naoružanog napadača*. Diplomski rad. Zagreb: Policijska akademija, Visoka policijska škola.
8. Modly, D. (1989). *Neki aspekti primjene sredstava prinude i vatrenog oružja od strane ovlaštenih službenih osoba tijela unutarnjih poslova*. Priručnik za stručno obrazovanje radnika unutarnjih poslova, 2., 135.-143.
9. Ostojić, A., Kralj, R., Beg, D., Skendžić, N., Paić, K., Gvozdanović, D., Ribičić, G. (2005). *Priručnik za izobrazbu čuvara i zaštitara*. Zagreb: Naklada INTER SIG.
10. Pavišić, B., Modly, D., Veić, P. (2006). *Kriminalistika. Knjiga 1*. Naklada Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
11. *Pravilnik o načinu policijskog postupanja*. NN 110/97. Zagreb: Narodne novine.
12. *Privremeni nalog o općoj tjelesnoj pripremi i borilačkim športovima i vještinama*. MUP RH, 511-01-62-2030/1-00. Zagreb, 2000.

13. Ribičić, G., Svitlica, M. (2008). *Taktika policijskog postupanja pri savladavanju fizičkog napada*. IX. slovenski dnevi varstvoslovja 2008. Zbornik povzetkov. Bled.
14. Veić, P. (2000). *Zakonita uporaba sredstava prisile kao razlog isključenja protupravnosti*. Zagreb: MUP RH.
15. *Zakon o policiji*. NN 129/00. Zagreb: Narodne novine.

Summary

Goran Ribičić, Petar Vidić

Physical Attacks on Police Officers

The paper provides an overview of the results of a research project conducted over several years in the field of Police tactics, and referring to the police response in the situations of verbal abuse and following-up physical attack.

The aim of the project was to determine the advantage of developed psychological and physical skills (communication skills, self-defence, making an arrest, the use of police trancheon, handcuffs and fire arms) in problem solving activities while performing the police duties. The analysis was based on the official statistical data, i.e. the number of incidents of force usage registered in a period of 10 years. In addition, the results of a questionnaire have been analysed. Three hundred police officers have been questioned on the use of unarmed physical force as the mildest form of force usage.

The results show that the police officers are insufficiently trained and educated to be able to resolve a situation involving physical attack. The figures indicate that in several cases the police officers made tactical mistakes resulting in their bodily harm without the situation having been resolved. It was pointed out, that it is extremely important to apply adequate tactics and methodology, and to precisely follow the rules and instructions before the use of force and when using the force.

While performing his daily duties the police officer has to be mentally and physically fit and ready to use force in order to overpower the culprit.

The present situation with regard to the police use of force reveals that the level of police training skills and the equipment they use can be considered deficient thus not meeting the standards required for the safe use of force, the consequences being the reduced efficacy and a high percentage of injured police officers.

Key words: police officer, physical attack, use of force, attack on police officer, physical education, special physical education.